

**KLÂSİK KÜLTÜRÜMÜZÜ SEVDİREN YAZILAR: “DİVAN EDEBİYATI
YAZILARI”¹**

Dr. Halit DURSUNOĞLU*

ÖZET

“Divan Edebiyatı Yazıları”, Klâsik Türk Edebiyatı sahasında önemli çalışmalara imza atan Cemal KURNAZ’ın 1984-1996 yılları arasında çeşitli dergi ve kitaplarda yayımlanmış makale ve bildirilerini içermektedir.

Bu yazılarıyla Klâsik ya da Divan edebiyatının lâıkiyla anlaşılabilmesi için onun kültür, estetik ve mazmunlar deryasından demetler sunan yazar; bir taraftan bazı çevrelerin bu edebiyata olan menfi tavırlarının haksızlığı ve yersizliği üzerinde dururken, diğer taraftan da bu edebiyatı günümüz insanına tanıtmayı ve sevdirmeyi hedefliyor.

Giriş

Akçağ Yayınevi’nin edebiyat ve dil araştırmacılarının çeşitli dergilerde yayımlanmış makalelerini derleyip kitaba dönüştürerek yayınlama düşüncesi doğrultusunda ortaya çıkan eserlerden birisi de Eski Türk Edebiyatı sahasının zirvedeki isimlerinden Cemal Kurnaz’ın 1984-1996 yılları arasında çeşitli dergi ve kitaplarda yayımlanmış makale ve bildirilerini içeren “Divan Edebiyatı Yazıları” oldu.

“Divan Edebiyatı Yazıları”, “Seher-i haşre kadar sönmeyecek şi’r-i kadim”in meş’alesini elden ele devreden, “eski”ye köprü kurup onu “yeni” ile buluşturan, Divan edebiyatı gibi “muazzam bir hazine”nin kapılarını aralayan bir eser.

Bu yazılarıyla “divan” ya da “klâsik” edebiyatımızın lâıkiyla anlaşılabilmesi için onun kültür, estetik ve mazmunlar deryasından demetler sunan yazar; bir taraftan, Meşrutiyetten bu zamana kadar “maziye inkârın kendimizi inkâr etmek olduğu”nu bilmeyen birtakım çevrelerin bu edebiyata ve türünlerine olan

¹ Prof. Dr. Cemal Kurnaz, Divan Edebiyatı Yazıları, Akçağ Yay., Ankara 1997.

* Atatürk Üniversitesi, Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesi, Orta Öğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Bölümü Öğretim Üyesi.

menfi tavırlarının haksızlığı ve yersizliği üzerinde dururken, diğer taraftan da bu edebiyatı ve ürünlerini günümüz insanına tanıtmayı ve sevdirmeyi hedefliyor.

Eseri iki başlık altında tanıtmayı uygun bulduk:

1. Eserin şekil açısından tanıtımı:

Akçağ Yayınlarının “*Kaynak Eserler*” serisinin 31 numaralı eseri olan bu eserin tanıtımında, eserin 1997 tarihli 1. baskısını esas aldık. Eserin baskısı Ankara’da yapılmış; dizgisini Halil Çeltik, genel yönetmenliğini Ahmet Hikmet Ünalmiş ve yayın yönetmenliğini Hüseyin Hüsntü Yazıcı yapmış.

Eser üç ana bölümden oluşuyor: “*Yunus’tan Veysel’e*”, “*Divan Edebiyatına Ömür Verenler*” ve “*Dost Yazıları*”. Eserdeki 35 makaleden 18’i I. bölümde, 2’si II. bölümde, 15’i III. bölümde yer alıyor.

Kitabın ön kapağında yer alan minyatür, kitabın başlığına ve içeriğine çok uygun; minyatürdeki insan ve elindeki kitap figürü, âdeta bu eseri açmış okumaya başlamış insanı temsil ediyor.

İç kapağın ön yüzünde eserin ve yayınevini ismi, arka yüzünde ise yayıncı bilgileri yer alıyor.

“*İçindekiler*” kısmı, V ve VI. sayfalarda yer alıyor.

Eser, I. hamur kâğıda basılmış olup, VI+467 sayfadan oluşuyor.

Kitapta “*ön söz*”ün olmaması, kitaptaki eksikliklerden biri.

Yayıncı tarihleri 1984 ile 1996 arasında değişen makalelerin en eski tarihli olanı, 1984 yılında Türk Kültürü Araştırmaları’nda yayımlanan “*Yahya Bey Divanı’nda Atasözleri ve Deyimler*” ve Türk Kültürü dergisinde yayımlanan “*Siyah-Beyaz Tablo: Yahya Bey’in Bir Gazeli*”; en yeni tarihli olanları ise Türk Dili dergisinde yayımlanan “*Cem Sultan’ın Oğuz Han Mersiyesi: Bir kaside mi, üç gazel mi?*” ve Dergâh dergisinde yayımlanan “*Kitapların da Bir Kaderi Var*” ve “*Tasavvufî Rüya Tabirnameleri*” makaleleridir.

Makalelerin uzunlukları 5 ile 63 sayfa arasında değişip kitaptaki en uzun makale, 63 sayfalık “*Ruhi’nin Dostları*”; en kısa makaleler ise 3’er sayfalık “*Kitapların da Bir Kaderi Var*”, “*Türk Edebiyatında Tevhidler*” ve “*Tasavvufî Rüya Tabirnameleri*”dir.

Eserde yer alan yazıların yayımlandığı kitaplar ve dergiler şunlar: Türk Kültürü Araştırmaları (Armağan kitapları), Türk Kültürü, Türk Dili, Dergâh, Türk Yurdu, Türklük Bilgisi Araştırmaları, Yedi İklim, Türk Edebiyatı, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Millî Eğitim ve Polemik.

Her makalenin altında makalenin yayımlandığı bibliyografik bilgi yer alıyor. Makalelerde kaynakça, makalenin ilgili sayfası içerisinde yer alıyor. Dipnotlardaki

kaynaklarda zaman zaman teferruatlı bilgiler verilmesi, okuyucunun dipnotlar üzerinde de ilgisini yoğunlaştırıyor.

Yazılarını akademik bakış açısının gereği olan dipnotlar ve belgelere dayandıran Cemal Kurnaz, mevcut birikimlerini çağdaş ve orijinal bakış açısıyla okuyucuya sunuyor.

Divan edebiyatına ömür veren ilim adamlarının konu edildiği makalelerde verilen bibliyografyalar, bu isimlerle ilgili derli toplu bir bibliyografya sunuyor.

Bazı makale adları kısaltılmış. Dergide “*Hocam Prof. Dr. Âmil Çelebioğlu'nun Ardından*” adlı makale, kitapta “*Hocam Prof. Dr. Âmil Çelebioğlu*” olarak yazılmış.

Dipnotlarda makalelerin yayımlandığı dergiler verilirken dergiler edebiyat çevrelerinin tanıdığı dergiler olsa da yayın yerlerinin verilmemesinin bir eksiklik olduğu kanaatindeyiz. Dipnotlarda makalelerin yayın tarihlerinin de parantez içerisinde verilmesinin yerine bu tarihlerin parantezden kurtarılması daha doğru olurdu diye düşünüyoruz.

“*Dini Edebiyat Türleri ve Dini Edebiyatımızın Bugünü Hakkında Düşünceler*” ve “*Cumhuriyet Döneminde Fuzûlî'ye Bir Nazire: Âlî Divanı*” makalelerinin hangi dergide yayımlandığı, ya dipnotlarda belirtilmemiş ya da ilk defa bu eserde yayımlanmış.

“*Seyyid Mehmed Rıza'nın Kızanlık Kasidesi*” makalesinin sonunda “*ek*” şeklinde sunulan “*Zağra'nın Armutları*” ya ayrı bir makale olarak yazılmalıydı ya da makalenin başlığında yer almalıydı.

Bazı makaleler, konu bütünlüğü açısından aşağıdaki gibi sıralansaydı daha iyi olurdu diye düşünüyorum:

1. “*Cem Sultan'ın Oğuz Han Mersiyesi: Bir kaside mi, üç gazel mi?*” ve “*Şeyh Galip Divanı'nda Nazım Şekilleriyle İlgili Problemler*” makaleleri, konu itibarıyla eserin I. bölümünde yer alabilirdi.
2. “*Halk ve Divan Şiirinin Müsterekleri Üzerine Denemeler*”, “*Âşık Veysel'in Şiirlerinde Klâsik Kültürün Yeri*” ve “*Yakya Bey Divanı'nda Atasözleri ve Deyimler*” makaleleri konu bütünlüğü açısından art arda verilebilirdi
3. “*Dost Yazıları*”nın ilk makalesi “*Çavuşoğlu, Çelebioğlu ve İpekten Armağanları*” üzerine yazılan yazı, armağan kitaplarının tanıtımı olsa da konu itibarıyla II. bölümde yer alabilirdi.

2. Eserin muhteva açısından tanıtımı:

Eserin genel muhtevası şöyle:

I. bölüm “Yunus’tan Veysel’e”, hacim itibariyle kitabın en geniş kısmı olup 18 yazıdan oluşuyor. Bu yazılardan 4’ü tebliğ, 14’ü ise makaledir. 312 sayfadan oluşan bölümde makalelerin uzunlukları 5 ile 63 sayfa arasında değişip, eserdeki en uzun makaleler de bu bölümde yer alıyor. Bu makaleler şunlardır: “*Mecazdan Hakikata*”, “*Yunus Emre’de Tenkit*”, “*Tasavvuf Şiirinde Akşemseddin’in Yeri*”, “*Şeyhî*”, “*Fuzûlî*”, “*Âşık Çelebi’ye Göre Hayâlî Bey*”, “*Çağının Cesur Bir Tanığı: Bağdatlı Ruhî*”, “*Ruhî’nin Dostları*”, “*Zaifi’nin Fâl-ı Murgân’ı*”, “*Yahya Bey Divanı’nda Atasözleri ve Deyimler*”, “*Siyah- Beyaz Tablo: Yahya Bey’in Bir Gazeli*”, “*Arayıcızâde Hüseyin Ferdî ve Derviş Ömer Efendi’nin Bilâdiyeleri*”, “*Seyyid Mehmed Rıza’nın Kızanlık Kasidesi*”, “*Divan Şiirinde Belge Redifler*”, “*Dinî Edebiyat Türleri ve Dinî Edebiyatımızın Bugünü Hakkında Düşünceler*”, “*Divan Şiiri Geleneğinden Yararlanma*”, “*Cumhuriyet Döneminde Fuzûlî’ye Bir Nazire: Âlî Divanı*”, “*Âşık Veysel’in Şiirlerinde Klâsik Kültürün Yeri*”.

II. bölüm “*Divan Edebiyatına Ömür Verenler*”; “*Divan Edebiyatının Bütün Cephelerini Yoklayan Bir İlim Adamı: Prof. Dr. Mehmet Çavuşoğlu*” ve “*Hocam Prof. Dr. Amil Çelebioğlu*” yazılarından oluşuyor.

15 makalenin yer aldığı III. bölüm “*Dost Yazıları*”nda; “*Çavuşoğlu, Çelebioğlu ve İpekten Armağanları*”, “*Mehmet Çavuşoğlu’nun Hayâlî Bey ve Divanından Örnekler*”, “*Sezâyî Gülşeni Divanı*”, “*İsmail Belig ve Nuhbetü’l-Âsâr’ı*”, “*Divan Şiirinde Hikemî Tarzın Büyük Temsilcisi Nâbî*”, “*Ölümünün Üçyüzlüncü Yılında Nefî*”, “*Cem Sultan’ın Oğuz Han Mersiyesi: Bir kaside mi, üç gazel mi?*”, “*Şeyh Galip Divanı’nda Nazım Şekilleriyle İlgili Problemler*”, “*XVII. Yüzyılda Hece Vezniyle Yazılmış Bir Mesnevî: Feyzi Çelebi’nin Şem ü Pervânesi*”, “*Kitapların da Bir Kaderi Var*”, “*Mersiye Şairinin İşi: “Acıyı Bal Eylemek*”, “*Türk Edebiyatında Tevhidler*”, “*Tasavvufî Rüya Tabirnameleri*” ve “*Müstesna Güzellere Dair*” makaleleri yer alıyor.

Kitaptaki makaleleri konuları itibariyle de şöyle tasnif edebiliriz:

1. Divan şairlerini ve edebî kişiliklerini konu edinen makaleler: Bu makaleler, divan şiirinin büyük şairlerinden Şeyhî, Fuzûlî, Rûhî ve Hayâlî Bey’i konu ediniyor. Hayâlî Bey’le ilgili makalesini Aşık Çelebi tezkiresinden aynen iktibas ederek gerekli yerlerde dipnotlarla okuyucuyu aydınlatıyor. Diğer makaleler ise, bu isimler üzerinde otorite isimlerin eserlerinden yararlanılarak yazılmış.

2. Manevî hayatımızın mimarlarının edebî yönlerini esas alan makaleler: Bunlar, Akşemseddin’in şairlik yönünü konu edinen “*Tasavvuf Şiirinde Akşemseddin’in Yeri*” ve Yunus Emre’nin tenkitçi yönünü konu edinen “*Yunus Emre’de Tenkit*” makaleleridir.

3. Edebî türlerin konu edildiği makaleler: Bu makalelerden sadece “*Dinî Edebiyat Türleri ve Dinî Edebiyatımızın Bugünü Hakkında Düşünceler*”de dinî

konuları işleyen edebî türlerden bahseden yazar, bu konuyla ilgili diğer makalelerde Türk edebiyatında araştırmaya muhtaç olan edebî türleri konu edinerek bu konularda yapılacak diğer çalışmalara da kapı açıyor.

Falnamelerle ilgili olarak “*Zaifi'nin Fâl-ı Murgân'ı*”nı; Türk edebiyatında şehir ve yer adlarını konu alan bir edebî tür olan bilâdiyelerle ilgili olarak da “*Arayıcızâde Hüseyin Ferdî ve Derviş Ömer Efendi'nin Bilâdiyeleri*”ni tanıtan yazar, bu eserleri diziniyle birlikte okuyucunun istifadesine sunuyor.

Rûhî'nin 4 manzum mektubundan hareketle yazdığı “*Rûhî'nin Dostları*”, manzum mektuplarla ilgili olarak kaleme alınmış olup klâsik şairlerimizin dost çevresi hakkında ilgiyle okunacak bir yazı. Bu arada şunu da belirtmeden geçemeyeceğim: “*Rûhî'nin Dostları*” makalesinde konu başlığı ikinci kez tekrar edilmiş; bu, daha uygun bir şekilde kullanılabilirdi.

4. Şekil yönünden yanlış tanımlanan şiirlerin konu edildiği makaleler: Bu makaleler, yazarın bir araştırmacı olarak ne kadar titizlik ve dikkatli davrandığını gösteren yazılardan oluşuyor. Eserde bu konunun işlendiği iki makale bulunuyor.

Yazar, “*Cem Sultan'ın Oğuz Han Mersiyesi: Bir kaside mi, üç gazel mi?*” makalesinde, Cem Sultan'ın oğlu Oğuz Han'ın abisi II. Bayezid tarafından öldürülmesi üzerine yazmış olduğu meşhur mersiye'nin “*kaside*” veya “*uzun manzume*” olarak adlandırılmasının yanlışlığını bir araştırmacılık dikkatiyle ortaya koyarak bu mersiye'nin üç gazelden ibaret bir şiir olduğunu belirtiyor.

Çeşitli divanlarda bazı şiirlerin şekil yönünden yanlış tanımlandığı ve dolayısıyla kendilerine ait olmayan bölümlerde yer aldığını belirten yazar, “*Şeyh Galip Divanı*”nın neşirlerinde de bu tür örneklerin bulunduğu “*Şeyh Galip Divanı'nda Nazım Şekilleriyle İlgili Problemler*” makalesinde dikkat çekiyor.

5. Yazarın ihtisas hayatında önemli yeri olan şairler ile eserlerinin ve bunlar üzerine yapılan çalışmaların değerlendirildiği makaleler: Doktora çalışması “*Hayâlî Bey Divânı'nın Tahlili*” olan Cemal Kurnaz'ın ilgisini yoğunlaştırdığı konuların başında onun ihtisas sahası olan Hayâlî Bey ve divanıdır. Belki de bu ilgisi onu Prof. Dr. Mehmet Çavuşoğlu'nun çalışmalarıyla da çok ilgilenmesine sebep olmuştur. Eserdeki makalelerinden birisi, Prof. Dr. Mehmet Çavuşoğlu'nun “*Hayâlî Bey ve Divânı'ndan Örnekler*” adlı eserinin tanıtımı; diğeri ise, “*Âşık Çelebi'ye Göre Hayâlî Bey*”dir.

“*Taşlıcalı Yahya Bey Divanı'nda Kozmik Unsurlar*” üzerine yüksek lisans çalışması yapan Cemal Kurnaz'ın ilgisini yoğunlaştırdığı bir diğer isim de Taşlıcalı Yahya Bey ve şiirleridir. Eserde de bu konu ile ilgili iki makale bulunuyor: “*Yahya Bey Divanı'nda Atasözleri ve Deyimler*”, “*Siyah- Beyaz Tablo: Yahya Bey'in Bir Gazeli*”.

6. Divan şiirinin estetiğiyle ilgili makaleler: Aşkın divan edebiyatındaki en büyük tanımı olan “*mecazdan hakikate*”, yazarın eserdeki ilk makalesine ad olmuş. “*Divan*

Şiirinde Belge Redifler” ise, şairlerin ve yaşadıkları toplumun psikolojisini yansıtan ifadelerle dolu bir yazı.

7. Divan ve halk şiirinin müstereklerinin konu edildiği makaleler: “*Halk ve Divan Şiirinin Müsterekleri Üzerine Denemeler*” kitabıyla Türk kültürünün bütünlüğü ve sürekliliği içinde bu iki edebiyatın ortak yönlerine dikkat çeken yazar, “*Âşık Veysel’in Şiirlerinde Klâsik Kültürün Yeri*” ve “*Yahya Bey Divanı’nda Atasözleri ve Deyimler*” makalelerinde de bu konuyu işlemiş.

8. Divan şiiri geleneğinin günümüze yansımalarının konu edildiği makaleler: Yazarın kendine mahsus bakış açısı ve yorumları bu yazılarda öne çıkıyor. Bu kitapta en çok beğenerek okuduğum ve ilgi duyduğum yazılar da bunlar oldu. “*Divan Şiiri Geleneğinden Yararlanma*”, bu şiiri ve şairini tanımada okunacak çok güzel bir yazı. Şair, yazar, araştırmacı, politikacı ve devlet adamı Hasan Ali Yücel’in Fuzûlî’ye nazire olarak yazdığı Divanı, divan şiirinin geleneğinden yararlanma ve bu geleneğin yaşatıldığını göstermesi bakımından kayda değer bir eser. Bu eseri de bize yazarın “*Cumhuriyet Döneminde Fuzûlî’ye Bir Nazire: Âli Divanı*” makalesi tanıtıyor. Yazar, “*Dinî Edebiyat Türleri ve Dinî Edebiyatımızın Bugünü Hakkında Düşünceler*” makalesinde de, dinî konuların işlendiği edebî türlerin tür ve konu olarak bugüne yansımalarından bahsediyor.

Eserde bu makalelerin art arda sıralanması konu bütünlüğü açısından yerince kullanılmış; ama, “*Divan Şiiri Geleneğinden Yararlanma*” makalesi, bu makalelerin en önünde yer alsaydı genelleme açısından daha doğru olurdu diye düşünüyorum.

9. Divan edebiyatına ömür veren ilim adamlarının konu edildiği makaleler: Yeni nesillerin divan edebiyatını tanıyıp sevmesinde büyük rol oynayan Mehmet Çavuşoğlu ve Amil Çelebioğlu ile ilgili bu yazılar, bu ilim adamlarına duyulan vefa borcunun ifadeleri. Divan edebiyatı ile ilgili çalışmaları metin neşri, metin tahlili ve edebiyat tarihi olarak üç ana başlıkta toplayan yazar, Mehmet Çavuşoğlu’nun çalışmalarını da bu kapsamda ele alıyor. Onun her bir eserinin ayrı bir öneme sahip olduğunu belirten yazar, onun divan şiirini fildişi kulesinden çıkarıp kapılarını umumî okuyucuya açan yazılarını daha çok beğendiğini ifade eder. Yazının sonunda Mehmet Çavuşoğlu ve eserleri ile ilgili bir de bibliyografya bulunuyor.

Yazarın yüksek lisans ve doktora hocası Amil Çelebioğlu onun hayatında en önemli yeri olan ilim adamı. Hocası ile ilgili yazısında onun vefatının ardından öğrencisi olarak yaşadığı duyguları samimî bir şekilde kaleme alan yazar, biyografisinin ardından üzerindeki tesirinden, özelliklerinden, kitaplarından ve makalelerinden bahsediyor.

10. Kitap tanıtımının yapıldığı makaleler: Cemal Kurnaz’ın kitap tanıtımı yaptığı yazıları, “*Dost yazıları*” genel başlığı altında toplanmış olan 12 makaleden oluşuyor. Bunlar; “*Çavuşoğlu, Çelebi ve İpekten Armağanları*”, “*Hayâlî Bey ve Divanından Örnekler*”, “*Sezâyî Gülşenî Divanı*”, “*İsmail Belîğ ve Nuhbetü’l-Âsâr’ı*”, “*Divan Şiirinde Hikemî Tarzın Büyük Temsilcisi Nâbî*”, “*Ölümünün*

Üçyüzcü Yılında Nef'i", "XVII. Yüzyılda Hece Vezniyle Yazılmış Bir Mesnevi: Feyzi Çelebi'nin şem ü Pervanesi", "Kitapların da Bir Kaderi Var", "Mersiye şairinin İşi: "Acıyı Bal Eylemek", "Türk Edebiyatında Tevhidler", "Tasavvufi Rüya Tabirnameleri", "Müstesna Güzellere Dair".

Eserle ilgili diğer kanaatlerimiz şöyle:

Yazarın birçok makalesinin ilim adamlarımıza bir saygının ifadesi olan "armağan kitapları"nda yayınlanması, kendisinin bu konuda çok duyarlı olduğunu göstermesi bakımından kayda değer. Eserde 10 makale, bu tür kitaplarda yayınlanmış yazılarından oluşuyor.

Eserde dikkati çeken en önemli taraflardan biri de, yazarın tenkit yaparken kullandığı üslup ve tavır. Çok dikkatli bir tenkitçi olduğunu her yazısında gösteren Cemal Kurnaz, "Bir ilim adamının tenkit yapmadaki tavrı ve üslubu nasıl olmalıdır?" sorusuna en güzel cevabı, bu eserdeki yazılarıyla cevap veriyor.

Tenkit ifadelerini eserlerin tanıtım makalelerinde kullanan yazar, bu makalelerin buldukları bölüme "Dost Yazıları" başlığını koyarak tenkitlerinin de "dostça" bir bakış açısına sahip olduğunu gösterir. Bu başlık, onun tenkitlerindeki amacının ve çizgisinin de ne olduğunu göstermek için zaten yeterlidir

Yapıcı, teşvik edici tenkitlerle dolu bu yazılarından bir iki örnek vermek istiyorum: "Hayâli Bey Divânı'nın Tahlili" üzerine yazmış olduğu makalede, Mehmet Çavuşoğlu'nun "sanıyorum", "anlamını uygun gördüm", "olduğunu zannediyorum" ifadelerinden hareket eden yazar, "Ben de bazı beyitleri şöyle anlıyorum. Belki de ben yanlış anlıyorum. Bunları söylerken kendimin bu sahanın henüz mübtedisi, Hoca'nın da gelmiş geçmiş en büyük otoritelerden biri olduğunu unutuyor değilim." gibi ifadelerle tenkitte edebini ve saygısını ifade ediyor. "Sezâyî Gülşeni Divanı" ile ilgili tanıtım yazısında "Biz bu yazımızda Sezâyî Gülşeni Divanı'nda gözden kaçan bazı yanlışları düzeltmeye çalışacağız. Gayemiz, bu güzel eserin yeni baskısının daha eksiksiz olmasına yardım etmektir. Bunun gibi neşirlerde herkesin birtakım hatıraları olabilir. Hata yapmak korkusu ile hiçbir şey yapmamak doğru değildir. Bu sahada çalışmaya istekli olanların teşvik edilip yüreklendirilmesi gerekir. Bu görüş ışığında, yazımızın divan sahibine, hazırlayana ve yayınlayanlara hizmet kabul edilmesini niyaz ediyorum." diyor.

Yazar, bazı konularda yargıda bulunurken ilim adamı ihtiyatlılığını elden bırakmıyor. Derviş Ömer Efendi'nin Bilâdiyesi'nden bahsederken "elimizdeki şimdilik tek nüshaya göre"; Arayıcızâde Hüseyin Ferdî ve Derviş Ömer Efendi'nin Bilâdiyelerinden bahsederken "bilâdiye türünün şimdilik bildiğimiz ilk örnekleri"; "Tasavvuf şiirinde Akşemseddin'in yeri" makalesinde "şimdilik elimizde bulunan 38 şiirine dayanarak şunu söyleyebiliriz." gibi ifadeler kullanıyor.

Yazar, kişisel kanaatlerini okuyucuya sunarken bolca şiir örnekleri veriyor. Örnek verdiği şiirlerdeki seçiciliği, yazarın edebî zevkini okuyucuya sezdiriyor.

Şehirlerin konu edildiği edebî türlerle ilgili yazıların konu edildiği makalelerin art arda sıralanması teknik ve konu bütünlüğü açısından doğru ama bu da bazı yerlerde aynı bilgiyi bir başka makalede okuyucunun tekrar karşısına çıkarıyor. "Arayıcızâde Hüseyin Ferdî ve Derviş Ömer Efendi'nin Bilâdiyeleri" makalesinin ilk paragrafı hemen hemen aynı şekilde "Seyyid Mehmed Rıza'nın Kızanlık Kasidesi"nde yer alıyor. Tekrar bilgiler, makalelerin farklı dergilerde ve zamanlarda yazıldığı göz önüne alınırsa kesinlikle kusur sayılmaz ama bu tür makalelerin bir araya getirildiği kitaplarda bu tekrarların okuyucuyu sıkıkmaması konusunda birtakım uygulamalar yapılabilir, diye düşünüyorum.

Divan şiiri ve şairi ile ilgili yanlış ve haksız kanaatlere yazar, kaynaklara dayanarak birikimleriyle çok yerinde ve orijinal cevaplar veriyor:

"Divan şairlerinin sarayda yatıp kalktığı, halkın içine çıkmadığını sanmaktadır. Bu kanaatin 'saray edebiyatı' sözünün olumsuz çağrışımlardan kaynaklandığını sanıyorum. Balıkesirli Zâtî, Vardar Yeniceî Hayâlî, saraç çırağı Bakî, Urfalı Nâbî, Hasankaleli Nef'i halkın içinden çıkmış, kabiliyetleri nispetinde temâyüz etmiş insanlar değil midir?"

Divan şairlerinin yaşadığı toplumun sorunlarından uzakta adete toplumdan kendilerini soyutladıkları görüşünü, şairlerin şiirlerinde kullandıkları redifleri örnekler gösteren yazar, bu rediflerin divan şairlerinin yaşadıkları toplumun bir parçası olduklarını, sosyal psikolojisinden uzak kalamayacaklarını gösteren birer belge niteliğinde olduğunu belirtir.

Klâsik şiirimize karşı menfî tavırların kaynağına inen yazar; eski kültürümüzü ve edebiyat geleneğimizi yok saymanın, ihmâl etmenin hiçbir ilim ve mantık kuralıyla bağdaşmadığı gibi kendimizi de inkâr etmek demek olduğunu belirtir.

Son yıllarda gelenekle ilgili tartışmalar çerçevesinde Cumhuriyet dönemi şiiri ve şairi ufkunu eski şiirimize de açtı. Bu da gündeme tekrar divan edebiyatını ve dünyasını getirdi. Klasik şiirimize de "bizim şiirimiz, bizim mazimiz" diyenler sesini yükseltti. Bu seslerin yükselmesinde Fuat Köprülü, Ahmet Hamdi Tanpınar, Ali Nihat Tarlan, Mehmet Çavuşoğlu, Amil Çelebioğlu, Haluk İpekten, Harun Tolasa, Abdülkadir Karahan, Abdülkadir Gölpinarlı, İskender Pala, Mustafa İsen ve adını zikredemediğim her biri büyük bir ilim çeşmesi hocalarımız ve onların ardından gelen öğrencileri çok etkili oldular.

Divan edebiyatı meşalesini hocalarının elinden alıp bizlere ulaştıran, araştırmalarıyla ve tespitleriyle bize bu edebiyat dünyasında hoş ve zevkli anlar yaşatan Cemal Kurnaz'a bu güzel eseri ve diğer eserleri için edebiyat âlemi adına teşekkür ediyor, sevgi ve saygılarımı sunuyorum.

Edebiyatımız her yönüyle bir bütündür ve bizimdir; düntü de, bugünü de, geleceği de.

ABSTRACT

“Writings of Divan Literature” includes articles and annunciations which were puplicated in various boks and journals in 1984-1996 by Cemal KURNAZ who signed the most important works in field of The Turkish Classical Literature.

The writwr presented clusters of culture aesthetic and chunks of the classical or divan literature to explain them deservingly, The writer focus on that some surroundings unfairness and digressive of negative attitudes. On the other hand, he aims to introduce and make contemporary people love this literature.

